

זריקת אשפה לפח בשבת

'קרפף שלא הוקף לדירה'

מקדמת דנא: מנהג פשוט מקדמת דנא בכל תפוצות ישראל, להתיר זריקת אשפה לפח בשבת, במקום שיש עירוב מהודר, כשאין חשש מוקצה כגון שהשקית אשפה מותרת בטלטול מדין 'ארץ של רעל', ואין לו אפשרות להשאירו בבית (מוקצה הגליון לא נדון בפרטי דיני מוקצה).

אוסרים: לפני למעלה מעשרים שנה חידש המומחה הגדול בעניני עירובין הג"ר **מאיר רוזנר שליט"א** בספרו **חכמת הלב** (עמוד יז, עמק החכמה סימן ב עמודים רצה-רחצ), שגם במקום שיש עירוב מהודר אסור לזרוק בשבת זבל לפח אשפה גדול המונח ברשות הרבים (פח פלסטיק גדול, צפרדע, פח טמון, dumpster), כי פח האשפה דינו כ'קרפף שלא הוקף לדירה', ואסור להוציא מבית לקרפף אפילו שהקרפף פחות מבית סאתיים. והוכיח לאיסור, מדברי **הרא"ש והבית מאיר** המובאים בהמשך. והוסיף (עמק החכמה עמוד רחצ) **שהגר"ן קרליץ שליט"א** צידד בזה להחמיר.

מתירים: מאידך בספר **חוט שני** (עירובין כתב יד) כתב בשם הג"ר **ניסים קרליץ שליט"א**, וכן הורה הג"ר **צבי ובר שליט"א**, והג"ר **שבח רוזנבלט שליט"א**, הג"ר **ישראל דז'מטרובסקי שליט"א** (בספרו מחנה ישראל), שוודאי מותר לזרוק בשבת לפח האשפה המונח ברחוב במקום שיש עירוב כדין, כמנהג ישראל קדושים מקדמת דנא, וכן נוהגים רבים כיום הזה, כי פח אשפה לא נחשב קרפף אלא נחשב שימושי דירה, וקרפף הוא סוג שימוש מיוחד, והוכיחו להתיר כמבואר בהמשך.

1. יסודות הסוגיא

קרפף שלא הוקף לדירה: בשבת יש ארבע סוגי רשויות: רשות היחיד, רשות הרבים, כרמלית, ומקום פטור. מבואר **במשנה** (עירובין דף כ.) ונפסק **בשו"ע** (סימן שנח סעיף י), קרפף שלא הוקף לדירה, כלומר שטח בקרפף המוקף בגדר מארבע רוחותיו שלא למטרת מגורים אלא למטרה אחרת, כגון גנות ופרדסים או לאחסון וצניעות, אם יש בהם בית סאתיים (70.66)

משיב כהלכה

במדור זה מופיעה שאלה שבועית בנושא הגליון הבא, התשובות הנכונות ישולבו בגליון הקרוב, כל מי ששולח תשובה בכתב על השאלה נכנס להגרלה!

הפרס השבוע: 100 ₪

שאלה: האם סיגריות אלקטרוניות חייבות הכשר מהודר כמו כל דבר מאכל, ומדוע?

מקורות: מצד אחד, כמו שלא צריך הכשר על סיגריות רגילות, כך לא צריך הכשר על סיגריה אלקטרונית.

מאידך, קיים שני הבדלים ביניהם, 1. עשן הוא 'הנאה' ואדים הם 'אכילה'. 2. בסיגריה רגילה רוב החומר נפסל לאכילת כלב, ובסיגריה אלקטרונית רוב החומר טעים וראוי למאכל.

תשובות ניתן להעביר עד יום ראשון הקרוב (תשובה שתגיע אחרי יום ראשון תכנס להגרלה הבאה), בצירוף פרטי המשיב (שם, טלפון, ישיבה) באחת האפשרויות הבאות:

- תיבת 'עומק הפשוט' בחדר 'קול הלשון', ישיבת מיר ירושלים
- בפקס ממפר 1532-6507823
- במייל 5047867@gmail.com
- בכל עמדות 'נדרים פלוס', קופת 'עומק הפשוט'

המדור השבוע נודב על ידי ידידינו
הרב נחמיה חשין שליט"א
לרגל הולדת בתו תח" בשעט"ו"מ

שם הזוכה בהגרלת הגליון הקודם (204)
על סך 100 ₪

הרב יוסף גרינבוים שליט"א
ישיבת מיר ירושלים בית המדרש 'בית שלום'

קול רינה וישועה באהלי צדיקים

ברכת מזל טוב לבחור החשוב המופלג בתורה וחסידות עדין לגדולות

הרב **פנחס דוד ניישלאס שליט"א** בן הרה"ג רבי **יחיאל מעכל ניישלאס שליט"א** מחשובי הרבנים בלונדון

לרגל אירוסיו בשעט"ו"מ עב"ג תח"י בת הרה"ג רבי **מרדכי זאב וואזנר שליט"א** אב"ד דקהלת 'מחזה אברהם' ברוקלין ניו יורק

יהי רצון שיזכו לבנות בית נאמן בישראל ודורות ישרים מבוכים

המבוכים בני בורות החסידים בישיבת מיר

הלכה כשיטת הרא"ש: סברת האוסרים, מבוססת על שיטת הרא"ש, ולא מצאנו מפורש בפוסקים שנחלקו על הרא"ש, ולכן אפילו במקום שיש עירוב מהודר ומטלטלים ברחוב, אסור לזרוק אשפה לפח ברשות הרבים שדינו לקרפף שלא הוקף לדירה' ואסור לטלטל מרשות היחיד לקרפף. וכמבואר **בבית מאיר** (סימן שנד סעיף ב), שעל כרחך רשות היחיד הקרוב לאשפה אינו בית, אלא חצר או קרפף או באשפה המוקף לדירה, אמנם מסיים הבית מאיר שצ"ע סתימת הטור והשו"ע שלא תפירו את דברי הרא"ש להלכה.

ומה שהוכיחו המתירים כשיטתם, מלשון **המשנה ברורה** (ס"ק יב), "מותר לזרוק על האשפה מחלון שבבית", יש לפרש כוונתו באשפה המוקפת לדירה דיינו שהחלון מתחיל למטה מעשרה טפחים, ומה שכתב המשנ"ב שהחלון גבוה מעשרה טפחים כוונתו שמתחיל פחות מעשרה ונמשך עד למעלה מעשרה טפחים, אך מה שכתב המשנ"ב שהאשפה מופלגת ד' טפחים מהחלון צ"ע שהרי בכהאי גוונא משמע ברא"ש שאינו מוקף לדירה.

בחדר אשפה, גם לשיטת האוסרים מותר לזרוק לתוך חלל החדר, שהרי יש לו פתח כדון, ורק בתוך הפח שבחדר האשפה אסור. [חשוב להזכיר, ש'דרך ארץ קדמה לתורה', ואם רוצה להחמיר על עצמו ולא לזרוק לפח האשפה בשבת, מומלץ שלא יהיה על חשבון הציבור כאשר יניח את האשפה ברחוב מחוץ לפח, אלא ישאירו בביתו עד אחר השבת].

3. ביאור סברת המתירים

אין הלכה כשיטת הרא"ש: מדברי הרא"ש מוכח שאסור לזרוק זבל לאשפה, אך **בתוס' הרא"ש** צידד בתירוץ האחרון שאשפה נחשבת מוקף לדירה כי זריקת אשפה הוא 'שימוש דירה', רואים שלרא"ש בעצמו היה צד להתיר.

הרא"ש מוסיף "ורבנן אוקמוה במוקפת לדירה", וצ"ב כוונתו, וראה שם **בתפארת שמואל** מה שפירש, **וגאון אחד** שליט"א רצה לפרש שהתכוון לתרץ כפירוש האחרון בתוס' הרא"ש, והטור הכריע לדינא כתירוץ זה.

ובקרוב נתנאל (על הרא"ש עירובין פרק ב סימן ב אות ג) דייק מסתימת לשון **השו"ע** (סימן שנד סעיף ב) שהתיר לזרוק לאשפה של רבים, מרשות היחיד לאשפה שברשות הרבים הגבוהה עשרה ורחבה ארבעה, ולא חילק כתירוץ הרא"ש שאסור לזרוק מבית לאשפה ומותר רק בזורק מחצר לאשפה או מקרפף לאשפה, משמע שסבר שהאשפה אינה נחשבת קרפף אלא רשות היחיד, ומותר להוציא מרשות היחיד לאשפה, ודלא כהרא"ש, וסיים בזה הלשון "והפוסקים לא שתו לבם לדברי רבינו בשמעתתא דא".

וביותר מפורש בלשון **המשנה ברורה** (ס"ק יב), "מותר לזרוק על האשפה מחלון שבבית", ונקט כשיטת **רבינו יונתן** (דף לג. מדפי הרי"ף), שאפילו אם האשפה רחוקה מן הכותל ד' טפחים, וההפסק שביניהם הוא רשות הרבים מותר לזרוק מבית לאשפה, בתנאי שהחלון גבוה עשרה טפחים מן הארץ כדי שתהיה הזריקה מרשות היחיד לרשות היחיד דרך מקום פטור,

אמה 66.66 X70 אמה - בערך 43-33 מטר) אסור מדרבנן לטלטל בהם, וכתב **המשנ"ב** (שם ס"ק פג) שקרפף פחות מבית סאתיים מותר לטלטל בתוכו, אבל אסור לטלטל מהקרפף לבית או מבית לקרפף, ואסור אפילו כאשר שני הרשויות בבעלות אדם אחד, ולא מועיל עירוב והיקף מחיצות. וכן 'כלי ששבת בבית', אסור לטלטלו מחצר לקרפף אפילו הכל של אותו אדם.

למדנו **במשנה** (עירובין דף צט): אשפה ברשות הרבים גבוה מעשרה טפחים, חלון שעל גביו שופכין לתוכה מים בשבת. ופירש **רש"י** (ד"ה שופכין) דאשפה רשות היחיד היא. וכתב **הרא"ש** (עירובין פרק ב סימן ב) שאשפה נחשבת קרפף שלא הוקף לדירה, שהי לא דרים בתוכה. ותמה הרא"ש, שהרי יש ספק האם קרפף פחות מגודל בית סאתיים נחשב רשות לעצמו ואסור לטלטל מבית אליו, ואם נאמר שאסור, איך המשנה התירה לזרוק זבל מהבית לאשפה? ותירץ הרא"ש, שמדובר באשפה שבחצר ומותר לטלטל מחצר לקרפף, או באשפה שבקרפף ומותר לטלטל מקרפף לקרפף. וכן הביא **בקרוב נתנאל** (על הרא"ש עירובין פרק ב סימן ב אות ג) בשם **תוס' ישינים**, ו**בתוס' הרא"ש** (עירובין דף כג:) שזאל ומתיר כמו ברא"ש, ומוסיף עוד תירוץ בזה הלשון - "אי נמי חשיבא ממוקפת לדירה".

2. ביאור שיטת האוסרים

פחי אשפה: כשנבוא לדון לגבי פחי אשפה בזמננו, האם מותר להוציא זבל מהבית ולזרוק לתוך פח האשפה ברחוב, תלוי בדברי הראשונים, לדברי הרא"ש אשפה שהיא פחות מבית סאתיים דינה כקרפף ואסור לטלטל מהבית לאשפה, וגם עירוב לא יועיל, ומותר רק באשפה שבחצר או אשפה שבקרפף. לפי התירוץ האחרון בתוס' הרא"ש, שהאשפה דינה כרשות היחיד המוקפת לדירה, כי האשפה היא חלק משימושי הבית, ומותר לטלטל מהבית לאשפה.

גובה: כיום, רוב פחי האשפה גבוהים מעשרה טפחים ורחבים ארבעה טפחים, וכלי ברשות הרבים חולק רשות לעצמו, כמבואר **בשו"ע** (סימן שמה סעיף ו) כלי ברשות הרבים שיש בחללו כדי ריבוע ארבעה על ארבעה וגבוה עשרה, דינו כרשות היחיד. ורק אם דופן הפח פחות מעשרה טפחים, בטל לרשות שנמצא בו, כמבואר **במשנ"ב** (סימן שמה"ב ס"ק טז), בשם **המגן אברהם** כשיטת **הרשב"א**, **חידושי הר"ן** ו**המאירי**, כלי שאין גבוה עשרה טפחים העומד ברשות הרבים, דינו כרשות הרבים, כיון שהוא בטל לרשות שעומד בו, וגם אין לו דין כרמלית כי 'אין כרמלית בכלים'. והוסיף **בשער הציון** (ס"ק טו), שזה דלא **כאבן העזר** בשם **הגהות אשר"י** שחולק על המגן אברהם, שנחשב 'מקום פטור', ואינו 'רשות הרבים' כיון שלא נזח להשתמש בו.

ובפרט בפחי האשפה הגדולים (המכונה צפרדע), המכילים ארבעים טאה, ומבואר **במשנ"ב** (סימן שצד ס"ק ז) לגבי דיני עירוב, שאם יש בכלי ארבעים טאה נחשב כמחובר לקרקע, ולא כדבר המיטלטל, כמו שמצינו לגבי הלכות בונה בשבת (סימן שיד סעיף א).

עוד סברא להתיר, שהרי הרא"ש מדבר כאשר האשפה עצמה משמשת למחיצה, והנחת האשפה לא הוקף לדירה, שמטרת ההנחה היא הפינני מהבית ולא למטרת דיורים בתוככי מקום האשפה. אבל בפחי האשפה המצויים, עשו 'היקף לצורך אשפה' כמו בביתן אשפה, וזה ודאי נחשב 'הוקף לדירה'. מאידך יש לומר שסוף סוף, מבוואר ברא"ש שאשפה לא נחשבת דירה, וגם כאשר בונה קיר לאשפה אינו שימושי דירה.

שעת הדחק: סברא נוספת להתיר אמר הגר"צ ובר שליט"א, שאמנם בשו"ע (סימן שעב סעיף א) ובמשנ"ב (סימן שנח) סתמו לאסור לטלטל מבית לקרפף, אולם בביאור הלכה (סימן שעב ד"ה או) הביא מחלוקת ראשונים בענין, הרמב"ם

מתיר לטלטל מבית לקרפף של אדם אחד או שעירבו ביניהם. ורש"י אוסר לטלטל מבית לקרפף. והסיק בשם הבית מאיר לכתחילה בודאי יש להחמיר בזה כפסק השו"ע, ובשעת הדחק נראה דיש לסמוך ולהקל. והחזו"א ציין כמה פעמים (סימן פח ס"ק כו, ועוד) שדעת הביאור הלכה, שאפשר להקל בשעת הדחק, אם כן כאשר אדם משליך אשפה מביתו בדרך כלל הוא שעת הדחק, שאם ישאיר את האשפה בבית מפריע לו הריח, ויש בזה עוד צירוף להקל אפילו אם האשפה נחשב קרפף, בשעת הדחק ניתן לטלטל מבית לקרפף. ועוד שיש כאן ספק

שלמעלה מעשרה ברשות הרבים הוא מקום פטור. ברבינו יונתן לא כתוב המילה 'בית', אבל במשנ"ב כתב להדיא 'בית'.

ומזה הוכיח הגר"צ ובר שליט"א, שאין הלכה כשיטת הרא"ש, מסתימת כל הפוסקים שלא כתבו את הדין של הרא"ש שמותר רק מחצר לאשפה, ואסור מבית לאשפה אלא הזכירו רשות היחיד בלי לפרט, וכמפורש בלשון המשנ"ב שמדובר בחלון שבבית, [שפסק כרבינו יונתן שמדובר ברוחק ארבעה וממילא אי אפשר לתרץ שהחלון נחשב כפתח לאשפה], ולכן מותר להוציא אשפה בשבת מהבית לפח האשפה ברוחב, כי האשפה אין דינה כקרפף אלא כתשמישי הבית וטפלה לבית. וכך ביאר הגר"נ קרליץ שליט"א טעם ההיתר היות שהאשפה היא חלק מתשמישי הבית, ולא שייך להגדיר אותה כקרפף. וכתב הגר"י יוסף זונדל הטנר זצ"ל בספרו גנזי חיים (סימן שנד סעיף ב), הטעם שהפוסקים לא הביאו את הרא"ש, כיון שכל תשמישי האשפה לזרוק לה הוי כמוקפת לדירה.

בתוך בית: סברא נוספת להתיר כתב בספר מחנה ישראל (עמוד שלו), שגם לדעת הרא"ש, יש לומר שרק באשפה ברשות נפרדת אסור לזרוק מבית לאשפה, אבל באשפה שבתוך מקום המוקף לדירה ומשתמשים בהם תשמישי דירה, נטפל לשאר תשמישי החצר ומותר לזרוק מבית לחצר. ודימה זאת לנפסק בשו"ע (סימן שנח סעיף ד) שאילנות אינם ממעטים את הקרפף, וביאר המשנה ברורה (ס"ק מב) כיון שהדרך לעשות בקרפפות אילנות לשבת תחת צילם, אינו ממעט משיעור הקרפף, כיון שהוא מתשמישי הקרפף ובטל אליו, ולא ממעט רק דבר שאין דרכו בכך. ועוד שבדברי הרא"ש מצינו רק אשפה שהיא קרפף ליד הבית, ולא בתוך הבית, ופחי אשפה שלנו נמצאים בתוך העירוב והרי זה כמו בתוך הבית ומותר בטלטול, כעין שמצינו במשנה (עירובין דף ג:), שמותר לטלטל כלים מהבית על גבי הסלע שבחצר הגבוה עשרה טפחים, למרות שסתם סלע היה שם מעולם.

מטלטל: סברא נוספת להתיר, וכעין זה כתב בספר שערי זבולון (עמוד קפט), כיון שיש גלגלים לפח האשפה ואינו מיועד להיות קבוע במקומו, ומתרוקנים למשאית על ידי הפיכתם, ומטלטל כל יום בריקון האשפה, הוי בגדר המטלטל והוי כאין לו שולים, ולא נחשב רשות כפני עצמו. [ב'פחי אשפה טמונים' יש לדון אם שייך סברא זו כי הרי בדרך כלל אין בהם גלגלים, ואף שמרוקנים אותם על ידי הרמה לגובה, ופתיחת המכסה התחתון, מכל מקום הבור עומד בעינו ואינו מוקף לדירה. מאידך אפשר לומר שהזרוק לא מכניס לבור, אלא לתוך הפח, והוא מטלטל].

עשוי לפנות: סברא נוספת להתיר כתב בספר שערי זבולון (שם), שכל האיסור של הרא"ש נאמר רק באשפה קבועה שאינה עשויה לפנות, כמפורש בגמ' שמדובר באשפה של רבים שאינה עשויה לפנות, ולכן האשפה אינה מתשמישי הבית, שאדרבה האדם מפנה וזורק את האשפה מחוץ לבית, אבל פחי אשפה בימינו הדרך לפנות כל זמן קצר את האשפה, ומונח רק לזמן מועט עד הפינוי, נמצא שאשפה הוא תשמיש של דירה להחזיק את האשפה עד הפינוי, ואדרבה דירה שאין בה מקום לאשפה חסר בדירה.

עדכוני הלכה

כי ימצא חלל

מצוי כיום בבנייני מגורים, שחופרים חללים, ובונים בתוך החלל חדר נוסף או יחידת דיור, וחיפש הג"ר מאיר רוזנר שליט"א כפי שפורסם בקונטרס **הטלטול מדירה שבנויה בחלל**, ובקובץ **עיון הפרשה** (פרשת משפטים תשע"ט עמוד לג), שחלל אטום שנפתח לבית, לא נחשב מוקף לדירה, כי מתחילה החלל אינו ראוי למגורים, ובפריצת החלל אין ה'יקף לשם דירה'. ולכן אסור לטלטל בשבת מהבית לחדר החדש, וכלים ששבתו בבית אסור להכניסם לחלל.

ונחלק עליו הג"ר משה ברלין שליט"א בשיעורו, שבנית חלל חשיב ה'יקף לשם דירה', ודינו כמו כל רשות היחיד, ופשוט שמותר לטלטל מהבית לחלל.

ספיקא, ספק אם הלכה כהרא"ש או לאו, וגם ברא"ש עצמו ישנו תירוץ נוסף, וגם אם ההלכה כהרא"ש שמא הלכה כדעת הרמב"ם שמותר לטלטל מבית לקרפף.

אינו מטונף: סברא נוספת להתיר, שהרי פחי אשפה בזמננו אינם מקום טינוף כל כך כבזמן הגמ', ובתוך האשפה מצויים גם דברים ראויים לשימוש, [והרי זה אחר הסברות של המתירים לפנות אשפה בשבת שאינו מוקצה, כי הרבה דברים באשפה ראויים עדיין לשימוש, כגון שיירי מאכל וכדומה]. וגם מצוי מסכנים המחטטים בקביעות באשפתות למצוא בקבוקים ופחיות למחזור, או חפצים ישנים וכדומה, ולא מופקע אדם שנאבד לו חפץ יקר יחפש אחריו באשפה, נמצא שהאשפה כיום אינה מופקעת משימושי דירום.

מכסה: אם הפח מכוסה, יש צירוף נוסף להקל על פי הספק של **הפרי מגדים** (ריש סימן שנח), הובא **בביאור הלכה** (ריש סימן שסב ד"ה או) האם התקרה מבטלת שם קרפף. ויש לדון האם מכסה נפתח נחשב גג לענין זה, ואולי תלוי בסוג המכסה האם חלק מהכיווי נשאר קבוע תמיד.

סיכום הגיליון:

1. דינים העולים

- א. **דיני קרפף**: קרפף (שטח גדול המוקף בגדר) שלא הוקף לדירה (לא למטרת מגורים, אלא כמו גנות ופרדסים) אם יש בו בית סאתיים (70.66 אמה X 70.66 אמה = 33-43 מטר תלוי בשיטות), אסור לטלטל בהם, אין בו בית סאתיים מותר לטלטל בתוכו, אבל אסור לטלטל מקרפף לבית או מבית לקרפף, וכן 'כלי ששבת בבית', אסור לטלטלו מחצר לקרפף, אפילו הכל בבעלות אדם אחד, ומוקף בעירוב.
 - ב. **דעת האוסרים**: יש אוסרים לפנות אשפה מהבית לפח האשפה ברחוב אפילו במקום שיש עירוב מהודר, כי האשפה דינו כקרפף שלא הוקף לדירה, כאשר הפח גבוה עשרה רוחב ד', ובפרט כשמכיל ארבעים סאה (אבל אם לא גבוה עשרה מותר).
- דעת המתירים**: רוב הפוסקים מתירים לפנות אשפה מהבית לפח ברחוב וכמנהג ישראל, מכמה טעמים, (להלכה לא פוסקים את הרא"ש, גם להרא"ש אשפה שלנו נחשבת תשמיש דירה מכמה סברות, יש מתירים לטלטל מבית לקרפף).

גליון שבועי
שיעורים יומי עיון
מוקד למענה הלכתי
בידורי הלכה אקטואליים
קו הילכתא
חברות הדרכה

נושא הגליון הבא:

האם צריך הכשר על סיגריה אלקטרונית

הגליון נועד לעורר את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

אפשרות ההנצחה לע"נ, לרפ"ש, וכדומה.
ניתן לשלוח רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה.
אפשר לתרום עבור הוצאת הגליונות בעמדות הממוחשבות של 'נדריים פלוס'
'קהילות' ברחבי הארץ, תחת המדור 'קופות נוספות' לפי החיפוש: 'עומק הפשוט'.

מוקד הילכתא 02-535-0-535

מענה אנושי

קו הילכתא

02-5377-085

0547867@gmail.com

02-6507823 פקס

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...